

Till
Mark- och miljödomstolen
Östersunds tingsrätt

Stockholm den 29 november 2024

Yttrande

Mål nr M 912-24, ansökan om tillstånd enligt miljöbalken till etablering och drift av anläggning för tillverkning av anodmaterial av artificiell grafit m.m. inom fastigheterna Torsboda 1:10 m.fl. i Timrå kommun, Västernorrlands län

Mark- och miljödomstolens föreläggande 2024-10-11 (aktbilaga 97) återopas.

Bolaget har tagit del av yttranden från flertalet fastighetsägare och andra aktörer (aktbilaga, 47, 48, 51 84, 85, 88, 89, 92 samt 93), Miljö- och byggnadsnämnden i Timrå kommun (aktbilaga 91), Naturvårdsverket (aktbilaga 94 samt 95) och Länsstyrelsen i Västernorrlands län (aktbilaga 96 samt 98).

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap har inte haft några ytterligare synpunkter på ansökan (aktbilaga 83). Havs- och vattenmyndigheten har avstått från att yttra sig (aktbilaga 80).

Putailai (Singapore) Pte. Ltd (nedan ”PTL” eller ”bolaget”) har i yttrande 2024-11-12 kompletterat sin ansökan i enlighet med mark- och miljödomstolens kompletteringskrav (punkten 1 i föreläggandet). I förevarande yttrande bemöter bolaget övriga inkomna synpunkter. För att underlätta läsningen har respektive synpunkt sammanfattats av bolaget i kursiv stil under respektive avsnitt.

Innehållsförteckning

1	Utsläpp till luft	4
1.1	Justerad layout m.m.....	4
1.2	Prövotid	5
1.3	Kontroll under prövotiden	7
1.4	Materialhantering	8
1.5	Allmänna synpunkter avseende utsläpp till luft	8
1.6	Lukt	11
1.7	Deposition och marknära ozon	11
1.8	Utsläpp från transporter.....	15
2	Utsläpp till vatten	18
2.1	Kylvatten.....	18
2.2	Naturmiljö	19
2.3	Utsläpp av dagvatten m.m.	19
2.4	Biocider.....	21
2.5	Temperatur	22
3	Risk och säkerhet	23
3.1	Släckvatten	23
3.1.1	Utredningarnas omfattning	23
3.1.2	Omhändertagande av släckvatten	24
3.2	Riskmatrisen	24
4	Påverkan under anläggningsskedet	25
4.1	Buller och vibrationer.....	25
4.2	Masshantering	25
4.3	Torsbodabäcken	25
4.4	Kompensationsåtgärder med anledning av påverkan på bäcken	26
4.5	Utsläpp av dagvatten.....	27
4.6	Invasiva arter.....	28
4.7	Kontrollprogram	28
4.8	Materialval	29
5	Transporter	29
5.1	Gryttjomsvägen	29
5.2	Anslutning till stambanan.....	29
5.3	Elfordon	30
5.4	Val av hamnar och sjötransporter	30
5.5	Snö och halka	30
6	Övrigt.....	31
6.1	Energi.....	31

6.2	Avfall	31
6.3	Möjlighet att påbörja förberedande arbeten	32
6.4	Kemikalier.....	32
6.5	Buller.....	32
6.6	Verksamhetens upphörande	33
6.7	Biobaserade råvaror.....	33
6.8	Naturmiljön.....	34
6.9	Byggnader och nivåer	35
6.10	Enskilda brunnar	35
7	Övriga synpunkter	35
8	Tidigare utredning	35
9	Uppdaterad villkorssammanställning	35
10	Målets fortsatta handläggning.....	36

1 Utsläpp till luft

1.1 Justerad layout m.m.

I samband med det pågående arbetet att utforma anläggningen på bästa sätt har PTL gjort vissa justeringar avseende layouten. Som framgår av Figur 1 nedan är layouten i stora drag oförändrad. Den största förändringen är att lager som tidigare varit placerat i områdets västligaste del nu är placerat längst i öster (den större oregelbundet formade byggnaden i figuren). Den nya placeringen är bland annat mer gynnsam med avseende på hantering av släckvatten vid en eventuell brand i lagret. De byggnader som låg där i den tidigare versionen av layouten har minskats i storlek och/eller inkluderats i andra byggnader.

Figur 1. Justerad layout.

Förändringen har även inneburit ändrade utsläppspunkter inom anläggningen (de röda punkterna i figuren), vilket medfört att tidigare genomförda spridningsberäkningar har behövt uppdateras.

Uppdaterade spridningsberäkningar och en sammanställning av resultaten återfinns i bilaga 1. Som framgår härav innebär de förändrade utsläppspunkterna ingen förändring avseende verksamhetens omgivningspåverkan i form av utsläpp till luft. Såväl förorenings-spridningen som de-positionen av utsläppen till luft motsvarar tidigare bedömningar. Av detta skäl kvarstår de bedömningar som bolaget har gjort tidigare i dessa delar. Det bör även betonas att utsläppshöjden inte har förändrats, dvs. skorstenarnas höjd är fortsatt desamma.

Under den fortsatta projekteringen har det även visat sig att utsläppen av VOC bedöms bli lägre än vad som tidigare har angetts. För en utförligare redogörelse i detta avseende hänvisas till bilaga 1. I stället för utsläpp av VOC i samband med granuleringen uppkommer i stället en restprodukt som kallas tjärolja. Som har redovisats i avsnitt 3 i bolagets yttrande 2024-11-12 kommer tjäroljan att tas omhand separat.

1.2 Prövotid

Naturvårdsverket motsätter sig inte att frågan om slutliga villkor om utsläpp till luft avgörs efter en provotid. En lämplig utformning av utredningsföreskriften ska enligt Naturvårdsverkets uppfattning omfatta stoft, svaveldioxid (SO₂), kvävedioxider (NO_x), flyktiga organiska föreningar (VOC), asfaltrök (innehållande bland annat bens(a)pyren, bens(b)fluoranten, bens(k)fluoranten och indeno(1,2,3-cd)pyren). Målet med utredningen är att framgent kunna fastställa slutliga haltvillkor för alla driftförhållanden, i kombination med totalmängd. För att tydliggöra storleken på bolagets utsläpp yrkas även på en provisorisk föreskrift gällande de totala utsläppen. Det behövs eftersom verksamheten är ny och utsläppen är relativt stora. Förslaget till maximala utsläpp utgår ifrån de utsläpp som bolaget angett och som ligger till grund för bedömningar i miljökonsekvensbeskrivningen. En viktig utgångspunkt är att BAT-slutsatser med utsläppsvärden endast gäller under normala driftförhållanden, dessa reglerar därmed inte vilken total miljöpåverkan som kan tillåtas. Såsom praxis enligt miljöbalken har kommit att utvecklas beslutar tillståndsmyndigheterna normalt om villkor som även inkluderar onormala driftförhållanden till exempel genom totalt utsläpp i ton per år av relevanta parametrar. Naturvårdsverket föreslår sammanfattningsvis följande provisoriska föreskrift.

- Utsläpp till luft från anläggningen får som årsmedelvärde och riktvärde inte överstiga följande halt respektive mängd

Parameter	Halt	Mängd
Partiklar	5 mg/Nm ³	65 ton
NO _x	50 mg/Nm ³	75 ton
VOC	20 mg C/Nm ³	20 ton
SO ₂	20 mg/Nm ³	50 ton

Kontroll av partiklar, NO_x, VOC och SO₂ ska ske enligt bilaga 1.

Ansökan innehåller enligt länsstyrelsen enbart förslag till villkor för några få av de parametrar som utsläppen kommer att innehålla, medan det för andra parametrar hänvisas till BAT. BAT är dock en teknisk beskrivning som anger intervaller för möjliga utsläpp under normal drift. Miljöpåverkan uppkommer dock under all drift och länsstyrelsen anser därför att det behövs reglering för hela driften. Med tanke på att det blir en hel ny anläggning bör dessa ligga nära nedre gränsen av BAT-intervallerna. Länsstyrelsen föreslår vidare att bolagets provotidsföreskrift (P2) justeras enligt följande.

- Bolaget ska anmäla till mark- och miljödomstolen och tillsynsmyndigheten **när tillståndet tagits i anspråk och** när anläggningen har tagits i drift.

PTL kan konstatera att inga remissinstanser synes invända mot att frågan om utsläpp till luft ska utredas under en provotid. Inte heller har provotidens längd eller att utsläppen under provotiden ska uttryckas i form av riktvärden och årsmedelvärden ifrågasatts. Remissinstansernas invändningar mot bolagets villkorsförslag avser vilka ämnen som ska omfattas av den provisoriska föreskriften, om det även behövs en reglering av utsläppens mängder under provotiden samt vad som anses vara en lämplig nivå.

Vad gäller de ämnen som ska undersökas under provotiden har PTL ingen invändning mot Naturvårdsverkets bedömning. Syftet är enligt bolaget uppfattning att utreda omfattningen av utsläppen av de relevanta parametrarna, att i den mån det bedöms nödvändigt utreda möjliga åtgärder för att begränsa utsläppen samt föreslå slutliga villkor i den mån det bedöms behövas. Vilka ämnen som bör regleras genom slutliga villkor och villkorens utformning bör utgöra en del av provotiden och inte beslutas redan i detta skede. Enligt PTL:s uppfattning är det av bolaget föreslagna utredningsvillkoret (U1) lämpligt utformat. För det fall att mark- och miljödomstolen anser att det bör tydliggöras vilka ämnen som ska omfattas av utredningen, har bolaget dock ingen invändning mot ett sådant förtydligande. Det bör däremot inte föreskrivas för vilka ämnen som slutliga villkor ska föreslås.

Vad gäller provotidsföreskriften får PTL anföra följande.

PTL vidhåller att det saknas skäl att särskilt reglera utsläppen av ämnen som även omfattas av tillämpliga BAT-slutsatser under provotiden. Det är riktigt som Naturvårdsverket och länsstyrelsen framhåller att BAT-slutsatserna, till skillnad mot villkor i tillstånd, enbart gäller under normala driftsförhållanden. Avsikten med provotiden är emellertid att utreda utsläppens omfattning och reningsutrustningarnas funktion under just normala driftsförhållanden. Utredningen sker under en begränsad period och under denna korta tid är det tillräckligt att utsläppen regleras genom BAT-slutsatserna. Med hänsyn till att det är fråga om en helt ny anläggning och en verksamhet som inte tidigare har bedrivits i Sverige är det viktigt att inte föreskriva för stränga krav under den korta tid som utredningarna ska pågå. Att det behövs en reglering av utsläppen från verksamheten under all drift är i första hand relevant när slutliga villkor ska föreskrivas. PTL instämmer därför i uppfattningen att det sannolikt kommer att behövas ett slutligt villkor även för stoft.

Av motsvarande skäl bör inte totalmängder regleras under provotiden. En mängdreglering av utsläpp bör enligt praxis framför allt tillämpas för stora verksamheter med betydande utsläpp (se bl.a. MÖD 2019:10). Ett provisoriskt mängdvillkor i ton/år bedöms riskera att begränsa verksamheten under provotiden. Om bolaget når maximal ansökt produktionsnivå under provotiden kommer bolaget inte att ha möjlighet att utvärdera haltnivåerna i utsläppet eftersom de i så fall direkt måste förhålla sig till de halter som redovisades i ansökan.

Detta beror på att med givna luftflöden kommer mängdvillkoren att överskridas med de provisoriska haltvillkoren som både bolaget och Naturvårdsverket har föreslagit. Detta skulle i så fall innebära att en prøvotid endast utförs för att utreda om det går att minska halter och utsläpp ytterligare utifrån de halter som redovisades i ansökan och ger inte bolaget frihet att utvärdera emissionerna. Syftet med prøvotidsutredningen bör vara att utreda utsläppens storlek och möjliga åtgärder. Det är förvisso osannolikt att bolaget kommer att nå maximal produktionsnivå under de tre första åren (d.v.s. under prøvotiden) men bolaget bör ändå få möjlighet till det. För det fall att mark- och miljödomstolen ändå skulle anse att det krävs en mängdreglering av utsläppen även under prøvotiden behöver mängderna höjas för respektive ämne för att undvika risken att i tillräcklig utsträckning beredas möjlighet att kunna utvärdera utsläppen.

När det gäller länsstyrelsens invändning om att utsläppskraven bör ligga nära nedre gränsen av BAT-intervallerna vill bolaget framhålla att en del av syftet med prøvotiden är att utreda just lämpliga nivåer. Denna utredning bör inte förekommas. Det är heller inte möjligt att utgå från de lägre nivåerna vid föreskrivande av den provisoriska föreskriften, eftersom det innan anläggningen har byggts och verksamheten har påbörjats inte går att veta säkert att dessa nivåer kan innehållas.

Såvitt avser ändringen av prøvotidsföreskriften (P2) har PTL visserligen inget att invända mot att bolaget ska meddela tillsynsmyndigheten och domstolen när tillståndet tas i anspråk. Prövotiden utgår dock från när anläggningen tas i drift, vilket kommer att ske i ett senare skede än när tillståndet tas i anspråk eftersom anläggningsarbetena måste vara slutförda innan produktionen kan påbörjas. Enligt PTL:s uppfattning bör detta därför inte regleras inom ramen för prøvotiden.

1.3 Kontroll under prøvotiden

Naturvårdsverket anför att kontroll av utsläppen till luft under prøvotiden bör omfatta minst fyra (4) stickprover per år och enligt ett särskilt upprättat program för att respektive parameter ska provtas i tillräcklig utsträckning vid relevanta delprocesser inom bolagets anläggning (se aktbilaga 95).

PTL godtar att provtagning sker i enlighet med Naturvårdsverkets yrkande. PTL föreslår att stoft mäts med samma intervall som övriga parametrar under prøvotiden. Kontinuerlig mätning av stoft bedöms inte vara en lämplig kontrollmetod. BAT 10 i *BAT-slutsatser för icke-järnmetallindustrin* avser övervakning av utsläpp till luft. Där anges att för övervakning av stoftutsläpp till luft från kol/grafit (BAT 178, BAT 179, BAT 180 och BAT 181) ska mätstandard EN 13284-1 användas för kontroll en gång per år. Mätstandard EN-13284-1 är en manuell gravimetrisk mätmetod som ej är kontinuerlig. Den gravimetriska mätmetoden bör alltid användas då den verkliga stofthalten ska bestämmas i ett utsläpp och rekommenderas därför även här.

Mätning med gravimetrisk metod enligt standard SS EN-13284-1 bör enligt PTL användas under provotiden. Det är även den mätmetod som används av svenska ackrediterade mätlaboratorier. Under provotiden föreslås därför provtagning med gravimetrisk mätmetod enligt standard SS EN-13284-1 med samma intervaller som för övriga parametrar enligt Naturvårdsverkets yrkande, dvs. fyra gånger per år.

1.4 Materialhantering

Naturvårdsverket anser inte att det tillräckligt att hanteringen av råmaterial och produkter omfattas av det allmänna villkoret och bolagets åtaganden eftersom det rör en central hantering som kan påverka omgivningen i betydande omfattning. Det är därför lämpligt att i slutligt villkor reglera hanteringen av insatsvaror, produkter och biprodukter som kan ge upphov till diffusa utsläpp enligt följande.

- *All hantering av råvaror, produkter och biprodukter ska ske i slutna utrymmen med undertryck och med kanaliserade utsläpp. Materialtransporter med fordon av råvara och produkt och biprodukter ska ske med slutna behållare.*

PTL har inga invändningar mot intentionen i Naturvårdsverkets villkorsförslag. Hela processen från intag av råvara till uttransport av produkt, biprodukt och avfall är utformad för att minimera utsläpp till luft. Som framgår av materialet kommer varje processdel som kan ge ett utsläpp till luft att ha ett undertryck för att säkerställa att utsläpp kommer att hanteras och rensas innan de släpps ut till omgivningen. Det är emellertid inte genomförbart att all hantering av råvara, produkt och biprodukter ska ske under undertryck. PTL föreslår därför att villkoret ges följande utformning.

- All hantering av råvaror, produkter och biprodukter ska i möjligaste mån ske i slutna utrymmen och på sådant vis att utsläpp till luft undviks. All produktionsutrustning som kan ge upphov till utsläpp till luft ska vara placerade i slutna utrymmen med undertryck och med kanaliserade utsläpp. Materialtransporter med fordon av råvara och produkt och biprodukter ska ske med slutna behållare.

1.5 Allmänna synpunkter avseende utsläpp till luft

Miljöpartiet i Timrå ser positivt på den planerade produktionen av produkter som bidrar till omställningen till fossilfria transporter men anför följande avseende verksamhetens utsläpp till luft. De ämnen som kommer att släppas ut ger hälsoeffekter som påverkar lungfunktionen, studier vid korttidsexponering har visat på luftvägssammandragande effekter. En annan effekt kan vara inflammation i bronkerna. Känsliga personer som allergiker och människor med luftvägssjukdomar kan känna besvär. Många länder i Europa jobbar nu aktivt för att minska luftföroreningar och då minskar barnastmafallen. Hälsopåverkan kan även bli på nervsystemet av dessa ämnen,

vilket yttrar sig i huvudvärk, koncentrationssvårigheter, nedsatt reaktionsförmåga och trötthet. Många av dessa ämnen är även cancerogena, om än i små mängder och under långtidsexponering. Angående xylen, toluen och bensen är det viktigt att belysa hälsoeffekterna som uppstår trots låg dos, men under långtidsexponering. Angående utsläpp och riskbedömningar, ska vi ha så nära noll i utsläpp som överhuvudtaget kan nås. Verksamhetsutövaren ska själv skaffa sig erforderlig kunskap om risk för ohälsa och skada på miljön kan uppkomma inför start av egen verksamhet enligt 2 kap. 2 § miljöbalken. Verksamhetsreferens saknas här och då bör försiktighetsprincipen träda i kraft. Hur påverkar dessa kemiska ämnen barnen och foster som fortfarande håller på att utvecklas? Dessa kemiska ämnen blandas samman i luften. I dagsläget finns mycket liten kompetens och kunskap om den så kallade cocktaileffekten. Ett plus ett blir inte två, utan det blir något mycket större. Hur når PTL upp till både försiktighetsprincipen med att förebygga ohälsa med dessa utsläpp som genereras och med generationsmålet, trots BAT-åtgärder? Generationsmålet som säger att "De miljöproblemen vi har idag ska åtgärdas så att de inte blir fler till nästa generation, och utan att orsaka ökade miljö- och hälsoproblem utanför Sveriges gränser". Hur korrelerar utsläppen med miljömålet Giftfri miljö med de utsläpp som genereras trots BAT-åtgärder? Eftersom man avser att använda sig av BAT så förutsätts vi att utsläppen till luft blir lika med noll. Det bör ställas krav på de reningsprocesser som företaget avser att använda för att minimera miljöpåverkande utsläpp ska optimeras. Utsläppen ligga på den lägsta nivån i BAT-intervallet. Den vindkartering som finns bör kompletteras med en utredning om vilka effekter utsläpp till luft kan få på bl.a. odlingar inom nedfallsområdet. Man bör även ta reda på hur långt dessa ämnen kan transporteras i luft utanför Sveriges gränser? Det förutsätts att arbetsmiljön uppfyller alla svenska normer och krav med tanke på det som presenteras om damning, se föreskrift AFS 2015:2 Kvarts – stendamm i arbetsmiljön. Den frekvens som anges för provtagning i ansökan är en gång per år ska ändras till kontinuerlig mätning. Luftmätningar brukar mätas per dygnsutsläpp för att notera när och om förorenat kemiskt ämne överskrider gränsvärdet för dygnsutsläpp. Det gör man inte om mätning endast görs en gång per år. Det är helt oacceptabelt för ett modernt företag att ha en sådan låg ambitionsnivå. Mätning ska ske enligt tillämplig EN- eller ISO-standard. Kommer våtskrubber att användas och hur renas skrubbervattnet? Även närboende framhåller att utsläppen kommer att bli betydande.

Verksamhetens utsläpp till luft är mycket noga utredda. Tillämpliga krav kommer att följas för relevanta ämnen. PTL delar Miljöpartiets uppfattning att utsläppen ska begränsas så mycket som möjligt, men vid tillämpning av kravet på bästa möjliga teknik ska även en rimlighetsavvägning göras enligt 2 kap. 7 § miljöbalken. PTL kommer att följa tillämpliga BAT-slutsatser. Vare sig de allmänna hänsynsreglerna eller tillämpliga BAT-slutsatser innebär ett krav på nollutsläpp. Vilken nivå som bör föreskrivas inom de intervall som anges i BAT-slutsatserna kommer att utredas under den föreslagna prövotiden (se avsnitt 1.2 ovan).

Såvitt avser bedömning av miljömålen/miljö kvalitetsmålen har detta redovisats i avsnitt 11 i MKB:n. Generationsmålet är ett övergripande mål som ska vägleda miljöarbetet i Sverige, men

det ställer inga tillämpliga krav. Den nu aktuella verksamheten bedöms vara i linje med Generationsmålet eftersom verksamheten kommer att bidra till minskade utsläpp av koldioxid och minskade miljöproblem i form av växthuseffekten för nästa generation.

Arbetsmiljö omfattas inte av förevarande tillståndsprovning, men PTL kommer naturligtvis att säkerställa att alla tillämpliga arbetsmiljökrav kommer att innehållas.

Som spridningsberäkningarna visar kommer det högsta beräknade tillskottet av VOC-halter i omgivningen att underskrida $0,2 \mu\text{g}/\text{m}^3$ som årsmedelvärde. Bakgrundshalterna av toluen och xylen bedöms ligga på ca $1\text{--}2 \mu\text{g}/\text{m}^3$. Bakgrundhalten av bensen bedöms ligga på ca $0,7 \mu\text{g}/\text{m}^3$. För att bedöma betydelsen av utsläppen kan en jämförelse göras med tillämpliga miljökvalitetsnormer och s.k. DNEL (Derived No-Effect Level)-värden. Det senare är jämförelsevärden för ämnens hälsofarlighet som räknas fram enligt Reach-förordningen¹. DNEL-värdena för toluen respektive xylen uppgår till $56,5\text{--}221 \text{ mg}/\text{Nm}^3$. Miljökvalitetsnormen för bensen är $5 \mu\text{g}/\text{m}^3$ som årsmedel och $1 \mu\text{g}/\text{m}^3$ som miljökvalitetsmål. Spridningsberäkningarna visar att tillskottet av organiska ämnen från verksamheten är litet och inga jämförelsevärden för de ingående organiska ämnena bedöms överskridas.

Ovan nämnda utsläpp avser samtliga flyktiga organiska ämnen, varav toluen, xylen och bensen endast utgör en mindre del. Om *hela* VOC-utsläppet skulle bestå av toluen, xylen eller bensen skulle beräknade halter ändå underskrida DNEL för xylen och toluen respektive miljökvalitetsnorm för bensen. Sammantaget visar detta att påverkan från utsläppen från den planerade verksamheten är oproblematiska också vid långtidsexponering.

Våtskrubber kommer att användas för att rena utgående luft från svavelföreningar. Svavlet binds till kalk och bildar ett vattenhaltigt gipsslamm, vilket framgår av avsnitt 5.1.2 i bilaga C15 till ansökan. Gipsslammet blir en biprodukt som PTL avser att sälja till byggindustrin för att göra bland annat murbruk. En viss mängd vatten avdunstar också. Inget skrubbevatten kommer däremot att avgå från processen. Huvuddelen av vattnet kommer att cirkuleras i våtskrubberna. Det vatten som avgår i gipsslammet och genom avdunstning ersätts kontinuerligt med avhärdat vatten från kylsystemet.

¹ Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1907/2006 av den 18 december 2006 om registrering, utvärdering, godkännande och begränsning av kemikalier (Reach), inrättande av en europeisk kemikaliemyndighet, ändring av direktiv 1999/45/EG och upphävande av rådets förordning (EEG) nr 793/93 och kommissionens förordning (EG) nr 1488/94 samt rådets direktiv 76/769/EEG och kommissionens direktiv 91/155/EEG, 93/67/EEG, 93/105/EG och 2000/21/EG

1.6 Lukt

Nämnden bedömer fortfarande att det behövs ett utredningsvillkor för lukt även om bolagets beräkningar visar att utsläppen underskrider lukttrösklarna. Det bör enligt Miljöpartiet i Timrå vara nolltolerans vad gäller utsläpp av lukt till omgivningen och en s.k. luktpanel liknande den som finns/fanns för Östrandsfabriken bör tillsättas. Även ett antal närboende kräver nolltolerans mot störande lukt.

Eftersom bolagets utredningar tydligt visar att utsläpp till luft inte kommer att medföra några störningar av betydelse för omgivningen saknas det skäl att fortsatt utreda frågan eller att tillsätta en luktpanel. När det gäller verksamhetens omgivningspåverkan är det inte rimligt att ställa krav på nolltolerans. Påverkan behöver vara av tillräcklig betydelse för att den inte ska tillåtas.

1.7 Deposition och marknära ozon

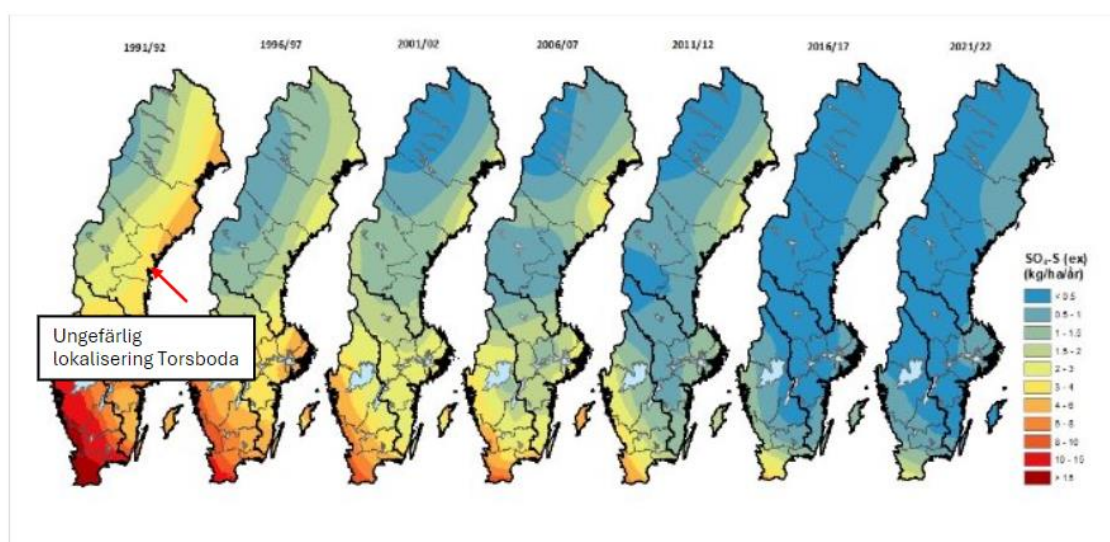
Nämnden önskar ett förtydligande kring risken för försurning i närområdet på grund av deposition av svavel och kväve samt efterfrågar ett förtydligande kring varför de halter av marknära ozon som kan bildas av VOC inte bedöms vara hälsoskadliga eller påverka växtligheten negativt. Länsstyrelsen saknar beräkning av hur stor depositionen av svavel kommer att vara inom verksamhetsområdet och därmed vilka halter och mängder svavel som kommer att transporteras ut via dagvattnet. Därmed går det inte att avgöra om utsläppen har effekt på dagvattnets kvalitet. Redogörelserna över luftutsläppens inverkan på naturmiljön inbegriper inga beräkningar av hur Torsbodabäckens vattenkvalitet kan komma att påverkas med avseende på försurning. I den redogörelse som lämnas ges inga stöd till påståendena om att närliggande grundvattnet inte påverkas av deposition av luftutsläpp från verksamheten eller att Klingerfjärden inte påverkas av deposition av luftutsläpp från verksamheten. Länsstyrelsen föreslår därför följande villkor.

- *Bolaget ska upprätta en plan för miljöövervakning av utsläppen till luft. Planen ska tas fram i samråd med tillsynsmyndigheten. Miljöövervakningen ska minst omfatta luftutsläppens påverkan på dagvattnets, Torsbodabäckens, Klingerfjärdens och grundvattenförekomstens vattenkvalitet. Resultatet av miljöövervakningen ska redovisas årligen i samband med miljörapporten.*

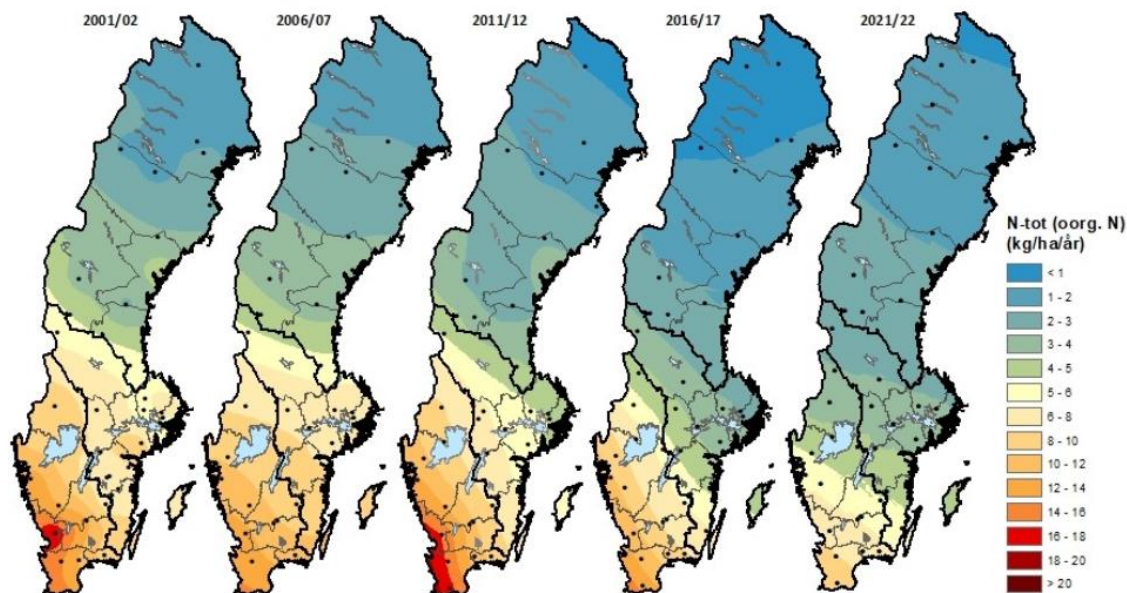
Även ett antal närboende och Miljöpartiet i Timrå har synpunkter avseende risk för försurning

Risken för försurning i närområdet på grund av deposition av svavel och kväve bedöms som liten. Det grundas på bedömningar utifrån kritiska belastningsnivåer som är framräknade för att kunna avgöra vilken nivå av svavel- och kvävedeposition som ett ekosystem kan hantera utan att riskera negativa konsekvenser för försurning (svavel och kväve) eller övergödning (kväve).

Nivåerna används bland annat av Naturvårdsverket för att utvärdera miljömålen.² Beräkningarna baseras på en rad faktorer, så som markens förmåga att neutralisera syror, upptag av näringsämnen samt hur kväve och baser omsätts och lagras i ekosystemet. Belastningsnivåerna kan beräknas för 25x25 km² små områden. I Torsbodaområdet ligger den kritiska belastningen på mellan 3,7 till 50 kg/ha/år för svavel och mellan 10 och 100 kg/ha/år för kväve. Med andra ord; atmosfärsdepositionen bör på vissa platser inte överstiga 50 kg svavel per hektar och år för att ekosystemet inte ska påverkas negativt, medan det på andra mer känsliga områden inte bör överstiga 3,7 kg svavel per hektar och år. Torsbodabäcken har ett neutralt pH med en generellt artfattig fauna och kan därför inte antas tillhöra de mest känsliga områdena för försurning. Rigstakärret, som är källområde för Torsbodabäcken, antas ha liknande pH som Torsbodabäcken och kan därmed ha bra buffrande förmåga mot förändringar i vattenkemin.

² Hettelingh J-P, Posch M, Slootweg J (eds.) (2017) European critical loads: database, biodiversity and ecosystems at risk, CCE Final Report 2017, Coordination Centre for Effects, RIVM Report 2017-0155, Bilthoven, Netherlands. https://www.umweltbundesamt.de/sites/default/files/medien/4038/dokumente/1_cce_sr2017.pdf

Figur 2. Svavelnedfall (exklusive bidraget från havssalt; övre) samt kvävednedfall (nedre) för vart femte hydrologiska år sedan 1991/92 i krondroppet vid mätstationerna inom Krondroppsnetet i Sverige. (Källa: <https://krondroppsnetet.ivl.se/krondroppsnetet/hamta-data-kartor/deposition-data/depositions-kartor>)

Bakgrundsdepositionen av svavel i Torsboda uppgår idag till ca 0,5 kg/ha/år (övre delen i Figur 2) och ett tillskott från den planerade anläggningen beräknas till maximalt 0,7 kg/ha/år (se bilaga 1). Den totala svaveldepositionen i det absoluta närområdet till anläggningen ligger då på $0,5+0,7=1,2$ kg/ha/år, vilket utgör ca en tredjedel av den lägsta kritiska belastningsnivån på 3,7 kg/ha/år. Rigstakärret ligger en bit bort från anläggningen och beräknas endast få ett tillskott på 0,2 kg/ha/år från anläggningen. Den totala depositionen blir $0,5+0,2=0,7$ kg/ha/år, det vill säga långt under den lägsta kritiska belastningsnivån.

Bakgrundsdepositionen av kväve i Torsboda är idag ca 3 kg/ha/år (nedre delen av Figur 2) och ett tillskott från den planerade verksamheten till närområdet beräknas till maximalt 0,2 kg/ha/år (se bilaga 1). Den totala kvävedepositionen i det absoluta närområdet ligger då på $3+0,2=3,2$ kg/ha/år, vilket motsvarar ca en tredjedel av den lägsta nivån för kritisk belastningen i Torsbodaområdet på 10 kg/ha/år. Rigstakärret beräknas endast få ca 0,05 kg/ha/år vilket är två tiopotenser lägre än bakgrundsbelastningen.

Eftersom både Rigstakärret och Torsbodabäcken bedöms ha ett neutralt pH och utsläppen tillsammans med bakgrundsdepositionen ligger långt under den lägsta kritiska nivån för svavel bedöms risken för påverkan i form av försurning av dessa objekt vara mycket liten. De högsta depositions mängderna beräknas hamna inom verksamhetsområdet och kommer därför att samlas upp och renas inom dagvattenssystemet. För kväve uppgår maxdeposition inom

verksamhetsområdet, inklusive bakgrundsdeposition, till $3,2 \times 70 = 224$ kg/år. Dagvattensystemet har en reningsgrad för kväve om 72 procent vilket innebär att utgående dagvatten som släpps vidare till Torsbodabäcken kommer transportera maximalt 62 kg/år kväve. Detta är betydligt lägre än den naturliga belastningen.

För svavel finns det inga schablonvärden för reningsgrad inom dagvattensystem, men överslagsberäkningar visar att utgående halter av svavel till Torsbodabäcken kommer att vara låga. Bakgrundsdepositionen av svavel (35 kg/år) samt anläggningens tillskott (49 kg/år) blir totalt 84 kg svavel som kan komma att släppas till dagvattensystemet.

Med ett årsmedelflöde av dagvatten om $940 \text{ m}^3/\text{dygn}$, motsvarar depositionen över anläggningen en koncentrationsökning i dagvattnet på 0,18 mg kväve och 0,24 mg svavel per liter, vilket är mycket litet i jämförelse med naturliga svavelnivåer i svenska vattendrag.³

Mot bakgrund av vad som har anförts ovan bedöms även risken för att grundvattnet eller Klingarfjärden skulle påverkas negativt av anläggningens tillkommande luftemissioner som försumbar. Sammantaget visar bolagets utredningar att nedfallet av svavel och kväve från anläggningen, tillsammans med bakgrundhalter, med mycket god marginal, tillsammans med bakgrundhalter, kommer att underskrida den kritiska belastningen i området och därmed varken bidra till försurning eller övergödning av mark eller vatten.

Ozonhalter i Sverige är generellt låga. De mätstationer som ligger närmast den planerade verksamheten (Bredkålen i Jämtlands län och Vindeln i Västerbottens län) visar att halter uppnår som mest 47 procent av gränsvärdet i miljö kvalitetsnormen som syftar till att skydda växtlighet, AOT40⁴. Som femårsmedelvärde uppnår ozonhalterna endast 20 procent av AOT40. Även avseende människors hälsa är exponeringen i regionen mycket låg. Enligt den senaste EMEP-statusrapporten för 2024⁵ ligger nivåerna i Mellersta Norrland bland de lägsta i Europa. Enligt en nyligen genomförd studie⁵ stod utsläpp av ozonbildande ämnen endast för 3,4 procent av de totala ozonnivåerna i Sverige mellan 2015 och 2017. I Mellersta Norrland var denna andel ännu lägre, endast 2,7 procent. Det är alltså en mycket liten del av ozonet i Sverige som bildas av utsläpp som sker inom Sveriges gränser.

³ Sulfate: EQS data overview. ACES report 14. Sara Sahlin, Marlene Ågerstrand. Department of Environmental Science and Analytical Chemistry (ACES) Stockholm University.

<https://www.aces.su.se/aces/wp-content/uploads/2018/10/Sulfate-EQS-data-overview-2018.pdf>

⁴ Naturvårdsverket 2023. Exponering av marknära ozon, AOT40. <https://www.naturvardsverket.se/data-och-statistik/luft/ozon--marknara-exponering-regionalt-aot40/>

⁵ Achebak, H.; Garatachea, R.; Pay, M. T.; Jorba, O.; Guevara, M.; Pérez García-Pando, C.; Ballester, J. Geographic Sources of Ozone Air Pollution and Mortality Burden in Europe. *Nat. Med.* 2024, 30 (6), 1732–1738. <https://doi.org/10.1038/s41591-024-02976-x>.

PTL:s planerade verksamhet beräknas släppa ut ca 10 ton VOC per år till omgivningen (se tabell 2 i bilaga 1). En IVL-studie som snart kommer att publiceras, och som undersöker hur VOC-utsläpp från det större industriområdet västra Hisingen i Göteborg påverkar ozonbildningen, visar att trots ett beräknat VOC-utsläpp på 4 590 ton VOC per år, alltså ungefär 450 gånger större än PTL:s planerade utsläpp, är ozonbildningen försumbar. Förutsättningarna för ozonbildning är dessutom sämre i Västernorrland än i Göteborg på grund av lägre solstrålning, temperaturer och förekomst av luftföroreningar från andra länder. Sammantaget bedöms risken för att de halter av marknära ozon som kan bildas av VOC-utsläppen och som kan vara skadliga för växtlighet eller människors hälsa vara försumbar.

1.8 Utsläpp från transporter

Nämnden anför att påverkan från transporter ska beaktas vid bedömningen av verksamhetens lokalisering och att frågan också gäller om hur lokala transporter av inkommande råvaror, utgående produkter samt in- och uttransporter av personal som arbetar på anläggningen påverkar luftkvaliteten i närområdet till den planerade anläggningen. Närområdet definieras genom relevanta målpunkter vilket i detta fall innebär att de av bolaget redovisade hamnarna och de närmaste tätorterna där huvuddelen av personalens pendling rimligen sker ifrån. E4 kommer att vara huvudstråk för företagets transporter både norrut och söderut. Nämnden poängterar att gällande lagstiftning inte anger något om antalet bostäder eller hur många invånare en tätort har. Lagstiftningen anger att luftkvalitetsnormer gäller där människor vistas. Aktuella transportvägar (även E4) går genom tätorter. Människor vistas i anslutning till vägområdet då det finns bostäder, bostadsgator, kommunala vägar, gång och cykelbanor samt busshållplatser i anslutning till vägen. Nämnden bedömer att bidraget av relevanta föroreningssparametrar från trafik behöver kvantifieras genom modellering och att jämförelse behöver ske med nuvarande och föreslagna MKN och utvärderingströsklar för luft. Prövningen kan inte bortse från kommande MKN för luft. Denna synpunkt framfördes i nämndens förra yttrande och framförs igen. Bolaget har inte ansvar och rådighet för hela trafiksituationen eller luftföroreningssituationen längs vägnätet. Bolaget bedöms dock ha ansvar för att redovisa nuläget och hur kommande transporter av både personal och material kan komma att påverka luftkvaliteten. När underlaget finns framtaget går det att bedöma om påverkan från verksamhetsrelaterade transporter kan ge upphov till utsläpp av en omfattning som påkallar skyddsåtgärder. Detta är särskilt viktigt då mätningar visar på överskridande av MKN för partiklar i Härnösand och i Timrå överskreds nedre utvärderingströskeln för NO₂ (timme, dygn) under den senaste mätsäsongen. Utifrån denna situation behöver alla tillskott av luftföroreningar utredas och redovisning behöver ske utifrån föreslagna nya normer för luftkvalitet som förväntas beslutas under hösten. Nämndens bedömning är att tillstånd inte kan meddelas förrän sökande med tydlighet kunnat visa att nuvarande och kommande miljökvalitetsnormer klaras i omkringliggande tätorter även med tillkommande trafik från transporter av råvaror, produkter, avfall och personal.

PTL och nämnden synes vara överens om påverkan från transporter ska beaktas vid bedömningen av verksamhetens lokalisering och att det gäller transporter inom anläggningens *närområde*. Bolaget delar däremot inte nämndens uppfattning att s.k. relevanta målpunkter skulle vara utgångspunkten för hur begreppet ”närområde” ska tillämpas. Tvärtom framgår tydligt av praxis att det med ”närområde” avses området i anslutning till den anläggning vars lokalisering ska bedömas. Hur transporter som följdverksamhet ska beaktas följer framför allt av Högsta domstolens avgörande NJA 2004 s. 421 (se även avsnitt 2.7 i bolagets komplettering av ansökan 2024-06-20). Högsta domstolen framhåller härvid att gränsdragningen för när transporter ska beaktas bör göras genom en sammanvägning av omständigheter som transporternas karaktär och omfattning, var transportererna befinner sig i förhållande till anläggningen samt olägenheterna från transportererna satta i relation till olägenheterna från övrig trafik och verksamhet.

I förevarande fall är det uppenbart att så snart transportererna från anläggningen når väg E4 utgör de en försvinnande liten del av den totala trafiken. Olägenheterna från bolagets transporter, i jämförelse med olägenheterna från övrig trafik, är därmed obetydlig när transportererna når väg E4. Med beaktande av den obetydliga andel som verksamhetens transporter utgör jämfört med den totala trafiken, samt avståndet från anläggningen, är det inte rimligt att transporternas påverkan på längre avstånd från anläggningen ska omfattas av prövningen. Att transporter från och till en anläggning som huvudsakligen använder en större väg, någon gång – särskilt i slutet eller början av transportrutten – även kommer att nyttja mindre vägar är mycket vanligt förekommande. De flesta större industrier levererar produkter till andra anläggningar som typiskt sett ligger i områden med mindre vägar och tar emot råvaror från urspungsplatser som också är belägna så att transporter behöver ske längs med mindre vägar. Det finns, så vitt PTL känner till, inte ett enda exempel på en tillståndsprövning där transportererna vid målpunkten, dvs. efter eller innan transportererna når en större väg, har beaktats. Det följer av Högsta domstolens resonemang i det ovan nämnda avgörandet att det med ”närområde” avses ett område i anslutning till anläggningen, inte transporterernas andra ände.

Det finns relativt många exempel på tillståndsprövningar där påverkan från transporter har bedömts och gemensamt för dessa är att det är transporterernas andel av den totala trafiken som har varit utgångspunkt för hur långt bort från anläggningen som gränsen sätts för vilken påverkan som ska ingå i prövningen. Som skäl för att beakta transporterernas påverkan har i samtliga fall varit att andelen har varit tillräckligt betydande jämfört med övrig trafik, för att påverkan ska ha ansetts vara av betydelse. Som exempel kan följande avgöranden nämnas.

I Mark- och miljööverdomstolens avgörande 2018-08-24 i mål nr M 4908-17 skulle transporterernas påverkan beaktas då de ansågs utgöra en betydande del av den totala trafiken på allmän väg. Det ansågs därmed vara rimligt att transporterernas påverkan ca 3-4 km från utfartsvägen från anläggningen skulle omfattas av prövningen. Någon hänsyn togs inte till påverkan *efter* att transportererna hade slutat använda en större väg, dvs. vid deras målpunkter. Motsvarande bedömning

gjordes i Mark- och miljööverdomstolens avgörande 2023-05-11 i mål nr M 3267-22. De störningar som ansågs vara av betydelse var de som skedde i anslutning till verksamhetens närområde, inte de målpunkter som transportererna skulle gå till efter en större väg. Även i det nyligen meddelade avgörandet från Mark- och miljööverdomstolen 2024-11-27 i mål nr M 10882-22 framgår att transportutredningarnas avgränsning bör utgå från anläggningen. När transportererna väl har nått en större väg omfattas påverkan från dessa inte längre av tillståndsprövningen, oaktat om de når målpunkter som är belägna så att mindre vägar behöver användas.

Inte i något av ovan nämnda avgöranden har det tagits hänsyn till att transportererna, på längre avstånd från verksamheten och efter eller innan de sker i verksamhetens närområde, kan ske på mindre vägar. Sammantaget visar detta att det är transporterernas påverkan i verksamhetens närområde, förutsatt att påverkan är av tillräcklig betydelse, som ska beaktas vid prövningen. I förevarande fall innebär det att påverkan från transportererna som sker mellan anläggningen och väg E4 som ska beaktas. Påverkan från transportererna i anslutning till hamnarna eller i de samhällen och städer som passeras efter eller innan transportererna använder väg E4 omfattas därför inte av prövningen. En motsatt slutsats skulle innebära att PTL är bundet av att nyttja någon av de tre redovisade hamnarna för sina transporter. Bolaget har dock även framhållit att det kan bli aktuellt att transportera material endast med lastbil till kunder i Sverige om det skulle visa sig vara lämpligt. Om påverkan från transportererna i anslutning till målpunkter skulle behöva beaktas vid prövningen skulle sådana leveranser inte vara tillåtna. Det skulle innebära att samtliga tillståndsgivna industriella anläggningar skulle behöva ändra sina tillstånd för att få leverera produkter till nya kunder. Det är uppenbart att det inte är så miljöbalken tillämpas.

Sammanfattningsvis ska alltså inte risken för överskridande av miljökvalitetsnormer när transporterernas sker på väg E4 eller på mindre vägar som inte finns i anläggningens närområde omfattas av förevarande prövning.

PTL har trots ovanstående genomfört spridningsberäkningar för att utvärdera in- och utgående transporters påverkan på luftkvalitet av kvävedioxid (NO₂) och partiklar (PM₁₀ och PM_{2.5}) vid Sundsvalls hamn, Härnösands hamn och Delta Terminal i Söråker, se [bilaga 2](#). Resultaten jämfördes med mätdata från 2023 samt de gränsvärden som föreslås i EU:s nya luftkvalitetsdirektiv, planerade att träda i kraft 2030.

Beräkningarna visar att PTL:s transporter generellt endast bidrar till 1–3 procent av de föreslagna gränsvärdena i de nya EU-direktiven. För maximala NO₂-halter uppgår det beräknade bidraget dock till 14 procent. Det kan förklaras med värsta falls-antagandet att skiftbyte, och därmed en kraftig tillfällig ökning av personbilstrafiken, sker under rusningstrafik vid 08:00 och 16:00 (samt 24:00, då det dock inte är rusningstrafik). Sannolikt kommer skiftbyten snarare att ske 06:00 och 14:00 (samt 22:00), vilket skulle ge lägre maxnivåer. Dessutom antas 100 procent av de tunga

transporterna och 75 procent av all personbilstrafik når varje hamn, vilket också innebär en påtaglig överskattning.

Haltbidraget från de vägar som belastas av trafik från PTL:s verksamhet är som störst för partiklar, speciellt i Timrå. Detta kan sannolikt kopplas till att partikelemissioner från vägtrafik ökar kraftigt med ökad hastighet, och den väg som beräknats i Timrå är väg E4 där hastighetsbegränsningen är 110 km/h för personbilar och 90 km/h för tung trafik. I Härnösand är haltbidraget lägre vilket sannolikt kan kopplas till lägre hastigheter och ett större avstånd mellan väg och station.

2 Utsläpp till vatten

2.1 Kylvatten

Naturvårdsverket anser att det är rimligt att bolaget tar fram en riskhanteringsplan och att det i tillståndet tydligt regleras vad som förväntas av bolaget vad gäller hanteringen av legionella. Det bör föreskrivas att bolaget ska ta fram en riskhanteringsplan, men dess utformning och omfattning hanteras bäst av bolaget och genom egenkontroll. Det behövs också ett kontinuerligt provtagningsprogram med en lägstanivå inskrivet i tillståndet. Naturvårdsverket föreslår därför föreslår följande villkor.

- *Verksamheten ska bedrivas så att tillväxten av bakterien Legionella sp. minimeras genom förebyggande åtgärder och hantering av risker. Bolaget ska ta prover för Legionella sp. minst fyra gånger per år, varav minst ett prov ska tas under sommarmånaderna för varje aktivt kyltorn. Provtagningspunkter och en riskhanteringsplan ska tas fram i samråd med tillsynsmyndigheten och dokumenteras i för verksamheten aktuellt kontrollprogram. Vid positivt prov som överstiger 10 000 cfu/l Legionella sp. ska tillsynsmyndigheten underrättas skyndsamt och en översyn gällande risker och åtgärder vidtas. Uppföljande prover ska tas minst en gång i veckan för aktuellt kyltorn till dess att tillsynsmyndigheten beslutar om annan frekvens (inklusive återgång till normal provtagningsfrekvens).*
- *Bemyndigande*
Vid positivt prov som överstiger 10 000 cfu/l Legionella sp. enligt villkor X ska tillsynsmyndigheten ha möjlighet att ställa krav på ytterligare provtagning av samtliga kyltorn samt skäligen åtgärder i berörda delar av anläggningen i syfte att begränsa tillväxt och spridning av legionella till omgivningen.

Länsstyrelsen delar Naturvårdsverkets uppfattning.

PTL godtar det av Naturvårdsverket föreslagna villkoret samt bemyndigandet till tillsynsmyndigheten. Vad gäller riskhanteringsplanen delar bolaget myndighetens uppfattning om vad den bör innehålla och att detta bäst regleras i kontrollprogrammet för verksamheten.

2.2 Naturmiljö

Nämnden anför att PTL behöver tydliggöra om de fem parametrar som beskrivs i punkt 5 i bilaga 13.1 till bolagets komplettering kommer att tas i beaktande under arbetet med omledning av Torsbodabäcken?

Omledningen av Torbodabäcken kommer att genomföras på ett sådant sätt att bäckens naturvärden i så hög grad som möjligt kan återskapas. Detta har bland annat redovisats i avsnitt 1.8 i bolagets komplettering av ansökan 2024-06-20. Vid framtagandet av den föreslagna omledningen av Torsbodabäcken, som redovisas i bilaga C4 till ansökan, har samtliga fem parametrar tagits i beaktande. Bolaget har åtagit sig att genomföra omläggningen enligt det redovisade förslaget. Innan arbetet med omledningen av bäcken påbörjas kommer den föreslagna dragningen digitaliseras så att GPS och datastyrd utrustning kan utnyttjas av grävmaskinisterna. På detta sätt säkerställs att arbetet med omledningen beaktar de fem föreslagna parametrarna.

2.3 Utsläpp av dagvatten m.m.

Nämnden föreslår att ett utredningsvillkor beslutas för dagvatten tillsammans med ett provisoriskt haltvillkor under utredningstiden innan utsläpp till Torsbodabäcken från dagvattendammen. Nämnden bedömer att haltvillkor även behövs för avhärningsvatten och kylvatten innan utsläpp till dagvattensystemet och dammen. Nämnden bedömer inte att det är rimligt att ange schablonhalter för en sådan här stor och ny anläggning, reningskraven bör styras av bästa tillgängliga teknik. Även om Torsbodabäcken inte utgör en ytvattenförekomst ska den ändå tillåtas ha god kvalitet. Enligt länsstyrelsen framgår det inte av bolagets redogörelser hur flödesregimen kommer att likna den naturliga för Torsbodabäcken även om det kontinuerliga flödet av spillvatten kan komma att öka lägsta lågvatten under året. Inte heller framgår det av bolagets redogörelse om reningseffektiviteten kommer att variera med olika flöden, temperaturer och andra relevanta varierande faktorer. Det framgår inte heller tydligt hur anpassningar till årstidsväxlingar kommer att ske, om beräkningar av fördröjning och reningseffektivitet är baserade på dammarnas maximala volym eller hur fördröjning och effektivitet påverkas av att dammarna kan vara till hälften fyllda av sediment innan detta material avlägsnas. Länsstyrelsen föreslår därför följande villkor.

- *Bolaget ska upprätta en plan för dagvattenhanteringen, dess utformning, drift och reningseffektivitet i de olika förhållanden som kan uppstå under ett normalår och vid extremflöden.*

Planen ska lämnas in till tillsynsmyndigheten. Planen ska godkännas av tillsynsmyndigheten.

PTL delar nämndens uppfattning att utgångspunkten är att ingen påverkan av betydelse ska uppkomma på Torsbodabäcken. Skälet till att bolaget i avsnitt 2.2 i sin komplettering av ansökan 2024-06-20 framhöll att bäcken inte utgör en ytvattenförekomst var för att nämnden tidigare framhöll att god status ska uppnås i bäcken. Begreppet god status används endast för vattenförekomster och inte för ytvatten som klassificeras som övrigt vatten.

Att använda schablonhalter för bedömning av dagvattnets föroreningsinnehåll görs i de flesta fall för nya anläggningar eftersom det inte går att kontrollera en verksamhet som ännu inte har påbörjats. StormTac används regelbundet för detta ändamål och det finns inga skäl att göra en annan bedömning i detta fall. Risken för höga föroreningshalter i dagvattnet från den planerade verksamheten är mycket liten eftersom i princip all verksamhet som kan orsaka föroreningar kommer att bedrivas inomhus. Föroreningsspridning kommer därför framför allt att kunna ske från transporter.

Bolagets utredningar visar att föroreningsinnehållet i dagvattnet inte bedöms medföra en påverkan av betydelse för Torsbodabäcken. Vid denna bedömning har riktvärden för dagvatten tillämpats, vilket också är sedvanligt vid denna typ av tillståndsprövningar. Utöver detta har bedömningen även gjorts med hänsyn till Torsbodabäckens naturvärden. Eftersom naturvärdena har bedömts vara låga, har inte recipienten bedömts vara särskilt känslig för det planerade utsläppet. Såvitt avser dagvattnet är det alltså fråga om sedvanligt dagvatten som kommer att släppas ut till en recipient utan betydande naturvärden. Det finns därför inget som motiverar någon ytterligare utredning eller något särskilt villkor avseende detta utsläpp.

Såvitt avser det övriga utgående vattnet från verksamheten, vill PTL än en gång understryka att det inte uppkommer något processvatten. Som framgår av avsnitt 2.2.2 i bilaga 13 till bolagets komplettering av ansökan 2024-06-20 kommer övrigt utgående vatten i form av avhärdningsvatten och kylvatten inte att innehålla några föroreningar som kan medföra en negativ påverkan på miljön. Med hänsyn härtill behöver utsläppen inte heller villkorsregleras. Vad gäller biocider, se avsnitt 2.4 nedan. Däremot, och som också framhållits tidigare, kommer samtliga utsläpp att kunna kontrolleras separat.

PTL godtar i huvudsak länsstyrelsens villkorsförslag. Det bör dock förtydligas att det är detaljutformningen av dagvattensystemet som planen ska avse och som tillsynsmyndigheten har möjlighet att besluta om. Avsikten ska alltså vara att dagvattnet ska hanteras i enlighet med bolagets genomförda utredningar. Exempelvis bör krav inte kunna ställas på separat rening av de olika delflödena. Bolaget föreslår därför följande utformning av villkoret.

- Dagvattensystemet ska utformas i enlighet med ansökningshandlingarna. Bolaget ska upprätta en plan för detaljutformningen av dagvattenhanteringen, dess drift och reningseffektivitet i de olika förhållanden som kan uppstå under ett normalår och

vid extremflöden. Planen ska lämnas in till tillsynsmyndigheten som ska godkänna planen och får besluta om dagvattenhanteringens detaljutformning.

2.4 Biocider

Det är enligt nämnden inte rimligt att släppa ut biocider till Torsbodabäcken, bolaget måste se till att alla biocider är nedbrutna och oskadliggjorda innan utsläpp sker. Bolaget behöver också ange vilka nedbrytningsprodukter som kan bildas av biociderna och hur de kan påverka Torsbodabäcken. Miljöpartiet i Timrå undrar om användningen av biocider i dagvatten kommer att villkoras.

Som tidigare nämnts är det osäkert om det kommer att behövas biocider för att förhindra påväxt av mikroorganismer i kylvattensystemet. Biocider måste vara godkända enligt EU:s biocidförordning och som huvudregel även av Kemikalieinspektionen för att få upplåtas på marknaden. De biociderprodukter som kan bli aktuella för PTL att använda om behovet uppstår är någon där de verksamma substanserna är natriumhypoklorit eller glutaraldehyd.

Natriumhypoklorit (NaClO) löser sig snabbt i vatten och bildar hypoklorsyra (HClO) som i vattenlösningen består av vätejoner (H^+) och hypokloritjoner (ClO^-). När hypoklorit reagerar med mikroorganismer konsumeras den (den oxiderar och förstör cellväggen). I Livsmedelsverkets föreskrifter rekommenderas en maxdosering av natriumhypoklorit på 1 g/m^3 för användning inom dricksvattenproduktion. PTL uppskattar att en eventuell maximal startdosering i kylvattensystemet kräver 150 kg natriumhypoklorit för att få avsedd effekt. Kylvattensystemet rymmer $300\,000 \text{ m}^3$, vilket betyder att PTL:s maxdosering skulle ge en initial koncentration av natriumhypoklorit på $0,5 \text{ g/m}^3$, det vill säga hälften av Livsmedelsverkets rekommendation för dricksvatten.

Glutaraldehyd ($\text{CH}_2\text{-(CHO)}_2$) påverkar mikroorganismernas RNA, DNA och proteinsyntes samt de yttre cellväggarna genom alkylering av olika funktionella grupper. Vid aeroba (syrerika) förhållanden bryts glutaraldehyd ner till glutarsyra innan den bryts ner till koldioxid (CO_2). Glutarsyra är inte klassificerad som toxisk för vattenlevande organismer. Studier visar att glutaraldehyd var fullständigt nedbrutet inom 48 timmar, med en halveringstid på drygt tio timmar vid $25 \text{ }^\circ\text{C}$ vid simulering av dammvatten.

Det inkommande kylvattnet kommer att övervakas så att doseringen av biocider kan optimeras utifrån behov. Vid en optimal användning konsumeras all tillsatt biocid inom kylvattensystemet så att ingen reaktiv mängd kvarstår när kylvattnet tappas till dagvattnet. Eventuell kvarvarande mängd kommer spädas ut av övrigt inkommande dagvatten och bli exponerat för solljus och organiskt material varför nedbrytningen fortlöper. Medeluppehållstiden i dagvattendammarna beräknas konservativt till drygt nio dygn.

Sammantaget innebär detta att samtliga biocider kommer att ha brutits ned innan utsläpp sker till Torsbodabäcken. Något skäl att villkorsreglera detta finns därför inte.

2.5 Temperatur

Bolaget har enligt nämnden beskrivit att det under varma somrardagar kan bli temperaturskillnader mellan dagvattendammarna och bäcken men anger att det då kyls ner av omgivande vatten vid utsläpp. Nämnden ifrågasätter detta påstående eftersom bäcken troligen är torrlagd under dessa varmare perioder.

Under längre varma, torra perioder kommer vattnet i dagvattendammarna att värmas upp. Det skulle under kortare perioder under sommaren därmed kunna medföra att utsläppt dagvatten håller en högre temperatur än det vatten som naturligt rinner i bäcken. Torsbodabäckens vattenföring bedöms vara av ett intermittert slag, vilket leder till att bäcken under längre torrperioder sommartid kommer drabbas av låga flöden. Under dessa perioder kan det tillkommande vattnet från dagvattendammarna göra att vattentemperaturen höjs i den direkta närheten från utsläppspunkten. Men detta bedöms avta på längre avstånd från verksamheten.

Under längre torrperioder finns risken att bäcken torkar ut och att vatten endast finns kvar i djupare delar av bäckfåran. Detta stillastående vatten kommer då att värmas upp av solinstrålningen. Vatten som släpps från dagvattendammarna kommer under dessa perioder inte kylas ned genom inblandning av övrigt vatten i bäcken utan det kommer då endast kylas genom omblandning och kontakt med bäckens botten, vilket kommer kräva en längre sträcka för att nå naturliga temperaturer. Samtidigt kommer behovet av att släppa dagvatten till recipienten vara mindre under perioder med lite eller ingen nederbörd.

Torsbodabäckens fauna är artfattig och bäckens naturvärden har bedömts som låga. Generellt bedöms ett extra tillskott av vatten, under de perioder då bäcken är uttorkad, vara positivt för bottenfaunan i bäcken. Detta då även mindre mängder dagvatten kommer hjälpa till att syresätta de pooler där vatten blir stillastående. Det eventuellt varmare dagvattnet bör ses som mindre problematiskt än den syrebrist som uppstår i bäckens stillastående vatten vid längre torrperioder. Dock kommer vissa arter att gynnas mer än andra i en varmare vattenmassa.

Sammantaget kommer utsläppet av dagvatten inte att medföra någon påverkan av betydelse när det gäller temperaturen i Torsbodabäcken. Det är endast under en kortare tid på året som dagvattnet bedöms värmas upp av solen så att temperaturen skiljer sig från vattnet i bäcken på något betydande sätt. När flödet i bäcken är högt blandas vattnet snabbt om, vilket innebär att någon förändrad temperatur inte bedöms uppkomma. När flödet däremot är mycket lågt, bedöms även vattnet i bäcken värmas på samma sätt som vattnet i dagvattendammarna, vilket innebär att

vattnet i bäcken har ungefär samma temperatur som dagvattnet. Med hänsyn till de begränsade naturvärdena i bäcken, kommer ingen påverkan av betydelse uppkomma som en följd av skilda temperaturer.

3 Risk och säkerhet

3.1 Släckvatten

3.1.1 Utredningarnas omfattning

Länsstyrelsen noterar att den tekniska beskrivningen varken innehåller information om brandcellsindelning eller eventuell installation av sprinklersystem. Eventuellt bidrag från det senare bör tas om hand i bedömningen av släckvattenhaneringen. Vidare skiljer sig beskrivningen av haneringen av släck- och dagvatten i dagvattenutredningen och släckvattenutredningen. Släckvattenutredningen kommer fram till att det finns möjlighet att fånga upp 1 600 m³ släckvatten om avstängningsventil installeras före damm/magasin och att det är tillräckligt, medan dagvattenutredning påpekar att den förväntade högsta släckvattensvolym på 1 430 m³ ryms i krossdiken. Samtidigt som kapaciteten på krossdikena är 1 200 m³ på etage 2 och 3 och 900 m³ på etage 1. Det innebär att för uppsamling av släckvatten från en brand på den lägre delen av verksamhetsområdet finns bara en uppsamlingsvolym på 900 m³. Bolaget anför att problemet kan lösas genom att även utloppet från damm 1 förses med avspärrningsventil. Länsstyrelsen anser att bolaget ska förtydliga vilka av de rekommenderade åtgärderna enligt dag- och släckvattenutredningarna de åtar sig att genomföra.

Bolaget utesluter inte att använda vare sig brandcellsindelning eller sprinklersystem i den framtida anläggningen. Eftersom detta är byggnadstekniska detaljer är det för tidigt att kunna redovisa hur sådana system kan utformas. Ett eventuellt sprinklersystem i anläggningen kommer att installeras inom verksamhetens byggnader och eventuellt släckvatten från sprinklersystemet kommer därför att innehållas i byggnaderna och kommer inte behöva tas omhand i krossdikena. Släckvatten i byggnaderna kommer i efterhand att kunna samlas upp vid en sanering.

Den släckvattenutredningen (bilaga C16 till ansökan) som lämnades in med ansökan utgick från en tidigare layout av verksamheten. I samband med att layouten förändrades bedömdes dagvattenutredningen (bilaga C4 till ansökan) behöva uppdateras. Samma bedömning gjordes inte för släckvattenutredningen eftersom dess slutsatser ansågs fortsatt relevanta och korrekta. Därav skiljer sig volymerna något åt mellan dessa utredningar. Bolaget har förtydligat detta i avsnitt 1.5 i sin komplettering av ansökan 2024-06-20. De volymer som anges i den uppdaterade dagvattenutredningen är tillräckliga för att hantera det dimensionerande fallet. Bolaget åtar sig därför att genomföra åtgärderna enligt dagvattenutredningen och vad som angivits i kompletteringen av ansökan. Detta avser täta krossdiken med en samlad volym om minst 2 100 m³ på området med avstängningsventiler på före och efter alla dagvattendammarna.

För att uppnå tillräckligt stor volym krävs knappt 11 000 längdmeter krossdiken, med tvärsektion och porositet enligt bilaga C4 till ansökan. I nuvarande förslag fördelar det sig med ungefär 4 600 meter i etage 1 och ungefär 6 300 meter inom etage 2/3. Som beskrivs i dagvattenutredningen finns det plats för sammanlagt 12 300 meter krossdiken fördelade på de olika etagen.

I det fall en brand inträffar i närheten av dagvattendammarna kommer inte släckvatten vid en större insats kunna hanteras endast genom kvarhållande i krossdikena. PTL har därför åtagit sig att utrusta dagvattendammarna med avstängningsventiler både vid inlopp och vid utlopp så att det är möjligt att nyttja även dammarna för lagring av släckvatten vid en större insats så att släckvatten inte sprids i den närliggande miljön.

3.1.2 Omhändertagande av släckvatten

Nämnden bedömer att ett separat villkor behövs för omhändertagande av släckvatten samt dagvatten påverkat av brand och brandrester. Släckvatten och förorenat dagvatten från brand behöver hanteras separat från övrigt dagvatten då det inte har samma föroreningsinnehåll. Släckvatten och förorenat dagvatten behöver hanteras som avfall med separat riskbedömning för fortsatt hantering. Tillsynsmyndigheten behöver genom villkor ha möjlighet att godkänna hanteringen av avfallet.

Som PTL har beskrivit är avsikten att släckvatten ska kunna omhändertas i dagvattensystemet. Detta kommer att säkerställas bland annat genom täta bottnar och avstängningsventiler. Det framgår redan av villkorsförslag 2 att syftet med åtgärderna är att släckvatten inte ska släppas ut till recipienten, dvs. det kommer att omhändertas separat. Detta är ett sedvanligt sätt att reglera hantering av släckvatten och det finns inget skäl att i detalj villkorsreglera omhändertagande av släckvatten i just detta fall. Släckvatten utgör, precis som nämnden skriver, ett avfall och kommer att tas omhand i enlighet med gällande krav, beroende på typ av föroreningsinnehåll.

3.2 Riskmatrisen

Länsstyrelsen anför bolaget behöver beskriva hantering av smältvatten och eventuell kvarvarande isbildning i krossdikena.

Med föreslagen layout finns det tillräckliga ytor för att hantera även extrema snömassor på platser där självfallet mot dammarna gör att smältvatten hanteras på ett adekvat sätt. Dagvattensystemet som har utretts och planeras har kapacitet att hantera ett regntillfälle med en återkomsttid på 200 år. Detta klaras genom att samtliga ytor etableras med självfall mot de föreslagna dagvattendammarna, som har en tillräcklig volym för att kvarhålla dessa volymer. Frågan om hanteringen av smältvatten är således redan utredd och avklarad då intensiteten av ett 200-årsregn vida överskrider smälthastigheten av även extrema snömängder. Isbildning i krossdikena kan uppstå under perioder av året, vilket kan påverka reningen i detta steg, men det kommer inte påverka

hanteringen av dagvatten då diken och samtliga andra ytor anläggs med självfall mot dagvat- tendammarna där vattnet kommer samlas upp.

4 Påverkan under anläggningskedet

4.1 Buller och vibrationer

Nämnden ställer sig frågande till om bolaget verkligen klarar 59 dB under etapp 2 vid närlig- gande bostadshus. Uppföljande bullermätningar behövs under byggtiden då det på kartbilden i bullerutredningen (underbilaga 3.2 till bilaga 11 till ansökan) ser ut att vara gul färg vid husfa- sad, gul färg anger 60-65 dB men tabellen anger att det ska vara 59 dB. Nämnden undrar även om bolaget tittat på inomhusvärden.

Bullernivån vid det bostadshus som nämnden hänvisar till i underbilaga 3.2 till bilaga 11 till ansökan är 59 dBA. Att det finns ett gulfärgat stråk i kartan beror på att bullret reflekteras mot fasaden och modellen adderar det utgående bullret till det inkommande. Bullervillkoret på 60 dBA som gäller vid fasad gäller dock inte reflekterat buller och det inkommande bullret uppgår bara till 59 dBA, vilket innebär att villkoret innehålls. Uppföljning av villkoret kommer att re- gleras i kontrollprogrammet.

4.2 Masshantering

Nämnden bedömer att hanteringen av avbaningsmassor som uppkommer under anläggningsske- det och även driften av upplagsplatser för massorna är bolagets ansvar. Fortsatt hantering och omhändertagande av dessa massor ska ingå i bolagets kontrollprogram för byggtiden då hante- ringen kommer att leda till nedsmutsning av vägar och kan leda till bland annat damning och bullerstörningar beroende på lokaliseringen av upplagsplats och transportvägar dit.

PTL avser att närmare redovisa hanteringen av avbaningsmassor i det särskilda kontrollprogram som ska tas fram för anläggningskedet.

4.3 Torsbodabäcken

Länsstyrelsen menar att beskrivningen inte är betryggande för att ligga till grund för genomfö- randet. Bolaget ger fortfarande en ganska vag bild över inte minst val av material för skapandet av ny strand- och, i synnerhet, undervattensmiljö. Beskrivningen är inte heller tydlig med hur negativa nedströmseffekter ska undvikas under anläggning och tidig driftsfas då bäckens nya lopp vattensätts. Med anledning av dessa brister föreslår länsstyrelsen följande villkor.

- *Den nya bäckdragningen ska utföras så att bäckfåran och dess strand får ett tydligt naturligt utseende och en bottenstruktur som är tillräckligt tät så att bäckens vatten infiltrerar marken, samtidigt så permeabel att framträngande grundvatten kan nå*

vattendraget. Vattendraget ska omges med vegetation som ger skugga och erbjuda näringstillförsel genom nedfallande löv.

En plan för genomförandet av omläggningen av Torsbodabäcken ska lämnas in till tillsynsmyndigheten. Planen ska godkännas av tillsynsmyndigheten innan arbetet kan starta.

PTL anser att metoderna för att leda om bäcken är tillräckligt väl beskrivna och att lämpliga åtgärder för att återskapa bäckens naturvärden har redovisats. Bolaget motsätter sig dock inte att första stycket i länsstyrelsens villkorsförslag föreskrivs.

Däremot saknas skäl att också ta fram en särskild plan för detta ändamål och att planen, och åtgärderna, ska godkännas av tillsynsmyndigheten. PTL vill understryka att det i ett tillstånd enligt miljöbalken inte är lämpligt att detaljreglera varenda påverkan som en verksamhet skulle kunna medföra. Avsikten med villkorsregleringen är att säkerställa att frågor av betydelse blir tillräckligt reglerade. Detta gäller även möjligheten att delegera frågor av mindre betydelse till tillsynsmyndigheten. Länsstyrelsen föreslår att ett flertal olika planer ska tas fram och godkännas av tillsynsmyndigheten innan verksamheten får påbörjas. Detta kan vara ett lämpligt förfarande om det saknas tillräckligt underlag för att bedöma verksamhetens påverkan i ett visst avseende och denna påverkan är av tillräcklig betydelse. Vad gäller omledningen av Torsbodabäcken vill bolaget än en gång framhålla att bäckens djurliv inte uppvisar några särskilda naturvärden och dess ekologiska funktion är kraftigt nedsatt. Omledningen av bäcken är därför inte av sådan betydelse att åtgärderna, utöver att regleras genom det första stycket i villkorsförslaget, även måste detaljregleras i en plan som tillsynsmyndigheten ska godkänna.

4.4 Kompensationsåtgärder med anledning av påverkan på bäcken

Länsstyrelsen bedömer att omläggningen av Torsbodabäcken inte är att betrakta som en kompensationsåtgärd i sig. Omläggningen är en nödvändighet för att rymma den ansökta verksamheten inom anvisat område. Torsbodabäcken i sitt nya lopp kommer att vara markant påverkad under lång tid av att vara anlagd och inte naturlig. Till detta kan läggas en kommande påverkan på vattenkvaliteten genom anslutning av dagvatten och restvatten till bäcken vilket leder till att vattenkvaliteten kommer att avvika från det naturliga. Länsstyrelsen menar att de kompenserande åtgärder som kan vara aktuella att genomföras inte ska ha som mål att restaurera vattendraget. Syftet med kompensationsåtgärder ska vara att kompensera för de försämringar i vattenmiljön som omläggningen innebär. Länsstyrelsen föreslår därför följande villkor.

- *Kompensationsåtgärder i form av biotopförstärkande och konnektivitetsskapande insatser i Torsbodabäcken behöver utföras av bolaget.*

En plan för kompensationsåtgärder ska lämnas in till tillsynsmyndigheten. Planen ska godkännas av tillsynsmyndigheten innan arbetet kan starta.

PTL har delvis bemött kravet på kompensationsåtgärder i bolagets yttrande 2024-11-12. Bolaget vill dock understryka att det delar länsstyrelsens uppfattning att flytten inte utgör en kompensationsåtgärd, utan att avsikten är just att få plats med bolagets verksamhet inom området. PTL vidhåller dock att flytten av bäcken kommer att få en liten betydelse och att den påverkan som uppkommer endast är temporär. Som har redovisats tidigare kommer tillräckliga åtgärder att vidtas för att återskapa bäckens naturvärden. Den tillfälliga påverkan som omledningen medför är inte av sådan karaktär att kompensationsåtgärder är nödvändiga. Bolaget motsätter sig därför villkorsförslaget.

4.5 Utsläpp av dagvatten

Länsstyrelsen bedömer att det är svårt att utifrån inlämnad redogörelse avgöra om dagvattenanläggningen är tillräcklig eller om det ska anses vara nödvändigt med vidare reningssteg. Redogörelsen över dagvattenanläggningens utformning och funktion har ett tydligt fokus på vattenförekomsten Klingerfjärden. Bedömda halter och påverkan i Torsbodabäcken är alltså vagt beskrivet. Länsstyrelsen föreslår därför följande villkor.

- *Bolaget ska upprätta en plan för den temporära dagvattenanläggningen. Planen ska innefatta beskrivningar av utformning och funktion samt ha ett tydligt fokus på att minimera negativa effekter på Torsbodabäcken.*

Planen ska lämnas in till tillsynsmyndigheten. Planen ska godkännas av tillsynsmyndigheten innan arbetet kan starta.

PTL vill påminna om att den påverkan som den temporära dagvattendammen avser att begränsa endast uppkommer som en följd av anläggningsarbetena. Detta är en typ av arbeten som mycket sällan tillståndsprövas och åtgärderna handlar till stor del om att genomföra den detaljplan som redan har beslutats. Om åtgärderna inte skulle genomföras för att möjliggöra PTL:s verksamhet och det inte hade inneburit tillståndspliktig vattenverksamhet, skulle anläggningsarbetena aldrig ha tillståndsprövats. Den temporära dagvattendammens funktion hade då sannolikt aldrig ansetts behöva bedömas.

Avsikten med dagvattenhanteringen under anläggningsskedet är främst att jämna ut flödet och att låta partiklar sedimentera, eftersom något annat reningsbehov inte förutses under detta skede. Som har anförts i avsnitt 1.9 bolagets komplettering av ansökan 2024-06-20 är det dock möjligt att även installera kväverening om det skulle anses nödvändigt. Det stämmer inte som länsstyrelsen påstår att påverkan på Torsbodabäcken inte har ingått i bedömningen. Även detta har

utvecklats i avsnitt 1.9 i bolagets komplettering. Någon särskilt plan för den temporära dagvattenanläggningen behövs därför inte.

4.6 Invasiva arter

Enligt länsstyrelsen har bolaget inte redovisat hur det kommer att följa upp risken för invasiva arter. Invasiva arter kan lätt följa med däck och skopor som använts utanför området. Särskilt viktigt blir detta där man ska anlägga ny miljö vid omdragningen av bäcken.

PTL:s målsättning är att återanvända schaktmassor inom projektet i så stor utsträckning som möjligt. Eftersom inga invasiva arter har rapporterats inom verksamhetsområdet bedöms risken att spridning från schaktmassor sker inom området som mycket liten.

Även om inga schaktmassor tas in utifrån, finns en risk att invasiva arter sprids genom att frön eller växtdelar följer med arbetsmaskiner som använts på andra platser. Därför ska entreprenörer informeras om sina skyldigheter att vidta lämpliga försiktighetsåtgärder för att inte sprida invasiva arter. Maskiner och släp som hanterat massor som kan innehålla växtdelar eller frön från sådana arter ska rengöras innan maskinen används inom verksamhetsområdet. Detsamma gäller skor eller redskap som kan komma att användas.

I det fall schaktmassor trots allt måste köpas in utifrån, kommer en försäkran om att massorna är fria från invasiva arter att begäras från leverantören.

4.7 Kontrollprogram

Länsstyrelsen föreslår följande villkor.

- *Ett förslag till kontrollprogram ska lämnas till tillsynsmyndigheten senast tre månader innan de tillståndsgivna åtgärderna påbörjas, eller den senare tid som tillsynsmyndigheten godkänner.*

PTL har redan föreslagit ett villkor avseende kontrollprogram för anläggningsskedet och länsstyrelsen motiverar inte skälet till att villkoret behöver ändras. I sak synes skillnaden bestå i att länsstyrelsens förslag reglerar när i tiden kontrollprogrammet ska ges in. PTL ser inget behov av att reglera detta eftersom detta kontrollprogram är begränsat till just anläggningsskedet. Som har anförts ovan är det fråga om åtgärder som normalt sett inte tillståndsprövas eller omfattas av något kontrollprogram. Behovet av att detaljreglera detta bör alltså vara relativt litet. Om en tidsreglering alls behövs, måste det räcka med att det ska ges in senast sex veckor innan de tillståndsgivna åtgärderna påbörjas. En för lång tid kommer att riskera att projektet fördröjs i onödan och medföra att åtgärder som måste vidtas under en viss tid på året kan förskjutas med ett helt år.

Bolaget delar dock länsstyrelsens uppfattning att tillsynsmyndigheten ska kunna besluta att kontrollprogrammet får ges in senare än vad som anges i villkoret.

4.8 Materialval

Det ska enligt Miljöpartiet i Timrå ställas krav på att hushållning med naturresurser måste omfatta byggmaterial eftersom det är en så stor anläggning och krav på att "grön" betong och fossilfritt stål används om det är tekniskt möjligt.

Val av material vid anläggningsskedet bör inte regleras i tillståndet enligt miljöbalken eftersom det framför allt är en byggnadsteknisk fråga.

5 Transporter

5.1 Gryttjomsvägen

Bolaget behöver enligt länsstyrelsen säkerhetsställa att Gryttjomsvägen endast kommer att användas som utryckningsväg kopplat till verksamheten. Vägen får inte breddas eller förstärkas utan att det först anmäls som 12:6-samråd till länsstyrelsen för att se om det är genomförbart utan att artskyddsförbudet träffas.

Det är enligt PTL oklart vad länsstyrelsen avser med att bolaget ska säkerställa detta. Bolaget har redan tydligt angett att vägen endast kommer att användas som utryckningsväg. Det är alltså ett åtagande som bolaget kommer att vara bundet av genom det allmänna villkoret. Om vägen skulle behöva breddas eller förstärkas får det hanteras enligt vid var tid gällande krav.

5.2 Anslutning till stambanan

Länsstyrelsen anser att bolaget borde visat på de praktiska möjligheterna att ansluta verksamheten till stambanan redan i ansökan. För att möjliggöra en realistisk anslutning i framtiden borde en anslutning finnas planerad för i layouten av verksamhetsområdet. Länsstyrelsen föreslår därför följande villkor.

- *Bolaget ska utreda möjligheten att ansluta verksamheten till stambanan. Utredningen ska ske i samråd med tillsynsmyndigheten. Utredningen ska redovisas till domstolen 3 år efter det att tillståndet tagits i anspråk.*

Miljöpartiet i Timrå undrar om en del av transporterna kan ske med järnväg, och har man i så fall planer på att anordna stickspår in i fabriksområdet? Även ett antal närboende framhåller att järnvägen bör nyttjas för transporter.

PTL motsätter sig länsstyrelsens villkorsförslag. Som tidigare nämnts är detta inte en fråga som PTL råder över. Det är inte lämpligt att anläggningen anpassas efter förutsättningar som i dagsläget är för osäkra. Om det skulle visa sig vara möjligt att ansluta anläggningen till stambanan är det dessutom något som skulle gynna bolaget.

5.3 Elfordon

Miljöpartiet i Timrå förutsätter att vägtransporterna kommer att ske med eldrivna fordon. Ett företag som verkar för elfordon måste för trovärdighetens skull själva använda sådana. Även ett antal närboende framhåller detta.

PTL avser att om möjligt använda eldrivna fordon för sina transporter. Som framgår av genomförda utredningar har utsläpp från fossildrivna transporter beaktats.

5.4 Val av hamnar och sjötransporter

Miljöpartiet i Timrå undrar vilken hamn avses att användas för fartygstransporter. Det bör finnas krav på att fartyg som ligger i hamn ska använda grön landström och förbjudas att använda egna dieselgeneratorer. Företaget bör åläggas att använda fartyg som inte använder tjockolja eftersom skrubbevatten förorenar Östersjön. Utredningen om transporter bör kompletteras med en utredning om att anlägga en linbana för transport från hamnen i Söråker till fabriken, eftersom det kan vara det mest miljövänliga och effektiva alternativet. Med linbana undviks också problematiken med stopp i trafiken på Torsbodabacken, sommar som vintertid. Ett antal närboende framhåller att hamnarna i Sundsvall och Härnösand är lämpligast.

Som redovisas i avsnitt 4.4.8 i MKB:n planerar PTL att använda en eller flera av de tre närliggande hamnarna Härnösands Hamn, Sundsvalls Hamn och/eller Delta Terminal i Söråker. Det är i dagsläget inte beslutat vilken eller vilka av dessa hamnar som kommer att användas. PTL styr inte över möjligheten att använda landström eller fartygens användning av tjockolja. Det kan därför inte regleras i tillståndet. Eftersom det fortfarande är osäkert vilka hamnar som kommer användas är det inte rimligt att utreda alternativa transportsätt till hamnen i Söråker, särskilt inte eftersom just denna hamn i dagsläget har för begränsad kapacitet.

5.5 Snö och halka

Enligt ett antal närboende är det ett väl känt problem med snö och halka i Torsbodabacken på väg E4, vilket gör att särskilt långträdare kör fast. Detta behöver åtgärdas.

Eventuella åtgärder för att motverka risk för att lastbilar och annan trafik kör fast vid halka kan inte PTL utföra. Det är Trafikverket som ansvarar för vägens skick.

6 Övrigt

6.1 Energi

Länsstyrelsen anser att de rekommenderade åtgärderna (11-17) enligt bilaga C6 till ansökan ska anses som åtaganden av bolaget. Miljöpartiet i Timrå anser energin i möjligaste mån återvinnas, antingen i processerna eller genom att användas för uppvärmning av egna lokaler alternativt kopplas till ortens fjärrvärme eftersom tillverkningen innehåller processteg vid höga temperaturer. Det förutsätts att bolaget, för att minska energiförbrukningen, använder sig av den effektivaste energiteknik som finns tillgänglig. Bolaget presenterar i beskrivningen att man avser att minska elförbrukningen från 1,8 TWh/år vid uppstart till 1,2 TWh/år efter intrimning, kan detta villkoras? Hur har bolaget säkrat tillgång till grön energi? Fabriken har stora takytor, dessa bör tas tillvara för installation av solceller.

PTL bekräftar att åtgärderna som redovisas i bilaga C6 till ansökan kommer att vidtas.

Vad gäller energieffektivitet har PTL föreslagit ett särskilt villkor i detta avseende som bland annat innebär kontinuerlig uppföljning. Detta villkor är utformat i enlighet med gällande praxis för energiintensiva verksamheter. Det är inte möjligt att villkorsreglera återvinning av energi eftersom PTL inte råder över möjligheten för andra att nyttja överskottet. Återvinning av energi innebär betydande kostnadsbesparingar för bolaget, vilket innebär att detta kommer att ske om det bedöms vara möjligt. Det är inte heller lämpligt att villkorsreglera energiförbrukningen eftersom PTL inte med säkerhet kan avgöra hur stor den kommer att vara.

6.2 Avfall

Länsstyrelsen noterar att bolaget inte har nämnt avfallsströmmen som utgörs av förpackningsmaterial i sitt tidigare inskickade material. Bolaget ska därför årligen ska ta fram en avfallsplan som redovisas för tillsynsmyndigheten för att klargöra avfallsflöden. Miljöpartiet i Timrå framhåller att årligen uppskattas 6 050 ton bortfiltrerade orenheter att uppkomma från verksamheten, vilket inte är en ringa mängd. Avfallet kan inte återbrukas eller säljas vidare. Hur kommer PTL att hantera detta avfall? Ett antal närboende undrar var biprodukter och avfall tar vägen.

Råmaterialet som tas in i anläggningen omvandlas i huvudsak till antingen huvudprodukt eller biprodukt, vilket innebär att inga större verksamhetsspecifika avfallsströmmar kommer genereras. De biprodukter som skapas vid anläggningen kommer att säljas vidare. I det sista steget av förädlingsprocessen filtreras metaller bort med hjälp av magneter. Det bortfiltrerade materialet (ca 6 000 ton) kommer att säljas vidare som kolningsmedel till järn- och stålindustrin. Andra biprodukter, t.ex. grafitrester, kommer säljas vidare till grafitindustrier för att göra grafitplattor eller elektroder.

För att säkerställa en korrekt och miljövänlig hantering av det avfall som uppstår på anläggningen kommer PTL, i enlighet med vad länsstyrelsen föreslår, att upprätta en årlig avfallsplan. Denna plan kommer att redovisas för tillsynsmyndigheten och ligga till grund för en strukturerad hantering av alla avfallsflöden.

Samtliga avfall, inklusive avloppsström från laboratoriet, kommer regelbundet att hämtas av en godkänd avfallshanterare.

6.3 Möjlighet att påbörja förberedande arbeten

Bolagets syfte med förberedande arbeten är enligt nämnden inte att genomföra detaljplanen utan att börja bygga den tillståndspliktiga anläggningen. Syftet med arbetena styr tillåtligheten. Nämnden vill betona att prövningen ska ske samlat och även innefatta alla anläggningsarbeten oavsett om de kallas förberedande eller inte.

Möjligheten att genomföra förberedande markarbeten utgör inte en del av denna tillståndsprövning, utan är något som hanteras separerat för det fall det skulle bli aktuellt. PTL vidhåller dock att det är möjligt att genomföra detaljplanen utan att tillstånd eller tillåtlighet har beviljats enligt miljöbalken.

6.4 Kemikalier

Länsstyrelsen föreslår följande justering av den sista meningen i bolagets villkorsförslag 5.

- *Utrustning för sanering av spill ska **alltid** finnas lätt tillgänglig ~~vid bedrivande av verksamhet~~.*

Eftersom villkoret endast avser anläggningsskedet är det inte lämpligt att införa ett krav som gäller "alltid". Bolaget föreslår därför följande utformning av meningen i villkoret.

- Utrustning för sanering av spill ska **under hela anläggningsskedet** finnas lätt tillgänglig.

6.5 Buller

Miljöpartiet i Timrå hänvisar till arbetsmiljöföreskrifter som reglerar buller. Ett antal närboende är oroliga för att de kommer att störas av höga bullernivåer.

Som har angetts ovan omfattar denna tillståndsprövning inte arbetsmiljö men PTL kommer naturligtvis att innehålla samtliga tillämpliga arbetsmiljökrav. När det gäller risken för bullerstörningar har PTL låtit genomföra bullerberäkningar som visar att tillämpliga riktvärden kommer

att innehållas, se avsnitt 7.2.1 och 8.3 i MKB:n. Det föreslås även ett villkor som kommer att reglera tillåtna bullernivåer vid närbelägna bostäder och detta kommer att kontrolleras.

6.6 Verksamhetens upphörande

Länsstyrelsen föreslår följande justering av den första meningen bolagets villkorsförslag 17.

- *Bolaget ska **senast 6 månader** innan verksamheten upphör till tillsynsmyndigheten redovisa en plan för avhjälpande av eventuella miljöskador och andra återställningsåtgärder.*

Länsstyrelsen synes även föreslå att det till villkoret ska knytas en delegation med innebörden att tillsynsmyndigheten ska få föreskriva närmare villkor om en plan för återställning och efterbehandling. PTL bör enligt Miljöpartiet i Timrå åläggas att göra avsättningar av medel för återställande av området vid en eventuell framtida avveckling av verksamheten.

PTL godtar länsstyrelsen justering av villkorsförslaget samt det föreslagna bemyndigandet. Det saknas behov att ställa krav på ekonomisk säkerhet för denna typ av verksamhet.

6.7 Biobaserade råvaror

Till följd av vad bolaget anger i underlaget anser Naturvårdsverket att det vore av stor vikt att tillståndet även möjliggör för att en sådan utveckling av verksamheten kan genomföras på ett smidigt sätt. Byte av råvaror kan medföra krav på ändring av tillstånd eller innebära anmälningsplikt. Om tillståndet är förberett för ett byte kan en eventuell ytterligare prövning undvikas. Sådana ändrade villkor kan då lämpligen tas fram i samråd med tillsynsmyndigheten. Naturvårdsverket föreslår därför följande bemyndigande.

- *Tillsynsmyndigheten får meddela de ytterligare villkor som kan behövas vid byte till ingående råvaror av icke-fossilt ursprung.*

Länsstyrelsen föreslår följande villkor.

- *Bolaget ska utreda möjligheten att ersätta den fossila råvaran i produktionen med biobaserade råvaror. Utredningen ska minst omfatta alternativa råvaror, hur verksamheten ska anpassas för den alternativa råvaran och när omställningen är möjlig. Utredningen ska ske i samråd med tillsynsmyndigheten. Utredningen ska redovisas till domstolen 5 år efter det att verksamheten satts igång.*

PTL bör enligt Miljöpartiet i Timrå åläggas att övergå till nyttjande av icke fossil råvara inom en stipulerad tid om detta ger totalt sett mindre utsläpp av CO₂.

Det är inte möjligt att ställa som krav att biobaserade råvaror ska användas eftersom denna teknik ännu inte är tillräckligt utvecklad. PTL arbetar för att möjliggöra en sådan övergång, men kan inte idag med säkerhet ange när det kommer att vara möjligt. Som har redovisats i ansökan avser bolaget att undersöka möjligheten att övergå till att använda biobaserade råvaror, men det är i dagsläget osäkert om och när det är möjligt. Bolaget ser inget behov av ett särskilt utredningsvillkor i detta avseende. Däremot delar bolaget Naturvårdsverkets uppfattning att en sådan övergång till biobaserade råvaror bör underlättas så mycket som möjligt. PTL anser därför att det av Naturvårdsverket föreslagna bemyndigandet till tillsynsmyndigheten att föreskriva de ytterligare villkor som kan behövas i detta avseende är mycket positivt. På så sätt bör den förändring det innebär att ersätta fossila råvaror med biobaserade kunna hanteras genom en anmälan till tillsynsmyndigheten.

6.8 Naturmiljön

Ett antal närboende ifrågasätter PTL:s beskrivning av naturmiljön i området och anser att värdet är högre än vad bolaget påstår. Bland annat framhålls risken för påverkan på mnemosynefjäril. Vidare anförs att utredningarna av fåglar och andra djur är otillräckliga.

I omgivningsbeskrivningen anges att landskapet omkring Torsboda utgörs av produktionsskogar, bergtäkter, lantbruksfastigheter och Söråker samhälle. Här beskrivs också riksintressen, naturreservat och Natura 2000-områden samt bostadsområden, kulturmiljö och infrastruktur. Detta är avsett att ge en saklig och tydlig bild av omgivningsförhållandena.

Området besöktes sammanlagt fem gånger under maj – juli 2022 för inventering av fåglar och andra arter av biologer från Sweco. Innan dess utfördes en naturvärdesinventering av Skogsstyrelsen (med fältbesök i juni, augusti och oktober). Vad gäller risken för påverkan på mnemosynefjäril är det något som PTL har utrett mycket noga. Utredningarna visar att verksamheten inte kommer att medföra någon negativ påverkan på fjärilen. Därtill kommer bolaget att genomföra åtgärder som gynnar fjärilsbeståndet. Att den planerade verksamheten kommer att vara belägen så nära livsmiljöerna för en population av den starkt hotade arten, som är skyddad enligt EU:s art- och habitatdirektiv, har betytt att noggranna utredningar av fjärilens utbredning och spridningsvägar har genomförts. Mnemosynefjäril inventerades av experter från Calluna i juni 2023 samt två gånger av experter från Sweco i juni 2024. Mnemosynefjärilens värdväxt smånunneört inventerades i maj 2024. Ytterligare utredning genomfördes även i samband med arbetet av den relativt nyligen beslutade detaljplanen. Utifrån detta har anläggningsområdet anpassats så att inga kända eller potentiella smånunneört- eller fjärilsmiljöer ska tas i anspråk eller att några barriärer skapas emellan dem. Ingen flytt av mnemosynefjärilar, larver eller ägg bedömas behöva ske.

6.9 Byggnader och nivåer

Ett antal närboende anför att marknivåer bör hållas så låga som möjligt, att marken bör terrasserats och att skogsridåer bör lämnas.

Marknivåerna är beslutade i den detaljplan som gäller för området. PTL avser att anlägga tre nivåer inom området, just för att minska höjdskillnaderna. Det bedöms däremot inte finnas plats att lämna skogsridåer annat än begränsad omfattning.

6.10 Enskilda brunnar

Ett antal närboende framhåller risken för påverkan på deras dricksvattenbrunnar.

Risken för påverkan på enskilda brunnar har utretts, se avsnitt 7.1.2.1 i MKB:n. Någon sådan påverkan bedöms inte uppkomma.

7 Övriga synpunkter

Närboende anför att för mycket är oklart, oärligt och undanhållet från Timrå och Sundsvalls kommuner angående miljöfrågorna i detta ärende samt att det finns en anledning till att andra länder inte vill ha dessa miljöbovar till fabriker. Ett antal närboende ifrågasätter PTL:s uppgifter om antalet anställda vid verksamheten.

Enligt PTL:s uppfattning är den planerade verksamheten och dess omgivningspåverkan mycket väl beskriven i underlaget. Antalet anställda är en uppskattning, men det angivna antalet är riktigt.

8 Tidigare utredning

I PTL:s yttrande 2024-11-12 hänvisade bolaget till en eDNA-analys av vattnet från gölen som skulle kunna utgöra livsmiljö för groddjur och från Torsbodabäcken. Eftersom analysen hade gjorts så kort inpå att yttrandet lämnades in till domstolen fanns ännu ingen färdig rapport. Analysrapporten bifogas därför till detta yttrande, se bilaga 3. I rapporten bekräftas de resultat som beskrevs i avsnitt 1 i yttrandet 2024-11-12.

9 Uppdaterad villkorssammanställning

Med anledning av de nya villkor som PTL ha godtagit ovan samt de justeringar av villkor som har gjorts bifogas en sammanställning av bolagets villkorsförslag, bilaga 4. Dessa ersätter alltså villkorsförslagen i tillståndsansökan samt sammanställningen i bilaga 16 till bolagets komplettering av ansökan 2024-06-20.

10 Målets fortsatta handläggning

Med detta yttrande samt det yttrande som gavs in till domstolen 2024-11-12 bör samtliga frågor nu vara tillräckligt utredda och målet färdigt att sättas ut till huvudförhandling.

PUTAILAI (SINGAPORE) PTE. LTD., genom

Olof Hasselberg
(enligt fullmakt)

Victoria Viklund
(enligt fullmakt)

BILAGOR

1. Uppdaterade spridningsberäkningar avseende utsläpp till luft
2. Beräkning av bidrag till luftföroreningar från trafik vid PTL:s verksamhet
3. Analysrapport avseende groddjur
4. Uppdaterad villkorssammanställning